

Mali ljepotan

Ako bi se danas htjelo nešto saznati o malom tetrijebu na tim prostorima, trebalo bi se ponovo temeljito ispitati

Piše: Ferdinand Penava

Naš planinski masiv Hrblijine poznat je starim lovcima, a vjerovatno i nekim mladim iz lovačkih priručnika, kao mjesto gdje je nakada bilo malog tetrijeba ruževca. Prema pričama, a i po knjizi koju je pisao naš nekadašnji veliki stručnjak za lovstvo pokojni inženjer Milan Knežević, zna se da je od vremena Austrije, uz našeg velikog tetrijeba, bio i veliki broj malog tetrijeba ruževca koji se na tim prostorima množio, živio i lovio. Za vrijeme austrougarske vladavine ovim prostorima se poklanjala velika pažnja i u tadašnjoj šumarskoj kući postavili su stručnog čovjeka koji se, ujedno, brinuo i o lovnjoj divljači među kojom je velika briga bila posvećena malom tetrijebu ruževcu. Da li su oni unijeli na te prostore malog tetrijeba, što je vjerovatno, nisam to nigdje uspio saznati. Starojugoslavensko šumarstvo naslijedilo je sve što se zateklo na tim prostorima: lugarnicu koju su nazvali Kraljev dvorac i divljač među kojom je bio brojan mali tetrijeb ruževac. Od kada je inž. Knežević počeo pratiti tetrijeba ruževca na tim prostorima nije mi poznato, ali, kako sam napomenuo, on je pisao knjigu o malom tetrijebu sa tih prostora. Tko je kada poslije tu ulovio malog tetrijeba, takode mi nije poznato, ali vjerujem da je inž. Knežević vodio glavnu riječ jer se njegova sposobnost strogo poštivala kao stručnjaka za lovstvo.

Hrblijine je surova planina na kojoj ima mnogo privatnih posjeda gdje se preko ljeta dovodila sitna i krupna stoka iz

mnogih sela Glamoča i Kupresa i ostajala na tim prostorima sve do jeseni, kada su pašnjaci ostajali pusti sve do maja naredne godine. To je pusta visoravan gdje nema mnogo izvorskih voda nego lokvi koje su vlasnici koliba izrađivali i čuvali za napajanje svoje stoke. Ovaj kraj se oslanjao na planine Cincar, Malovan i Vitorogu sa visokim šumama jele, smrče i bijelog

Ako se ikada obnovi lugarnica zvana "Dvorac" i ako ikada u njoj bude stanovao neki šumarski službenik, on mora, u prvom redu, biti lovac kako bi mogao sigurno pratiti sve promjene i divljač na tim prostorima, a naročito sada nakon rata, šta je ostalo od divljači. Neka šumarski i lovački stručnjaci odrede da li bi možda te prostore trebalo zaštititi kao izdvojeno lovište i ponovo tu unijeti malog tetrijeba i strogo nadzirati, putem lovočuvarske službe, kako se razvija sva divljač na tim prostorima, koja je, po mom stručnom viđenju, interesantna. Siguran sam da bi tu moglo biti i bogato lovište medvjeda uz malo dobre volje i pomoći prehranom na za to određenim strvinštima i hranilištima. Dakle, ako postoji potreba, finansijska potpora i stručno gledanje lovačkih stručnjaka i šumara, vjerujem da ćemo uspjeti da ponovo imamo malog i velikog tetrijeba i ostalu divljač koja bi tu našla svoje stanište.

bora. Pašnjaci su većinom pokriveni travom brkom, koja je najbolja za ispašu stoke koja se na tim prostorima najviše držala sve do ratova koji su prohujali i na tim prostorima na kojima su razne vojske tražile sigurnija područja, na kojima su se u predahu borbi sklanjali.

Kada sam ja, 1954. godine, primio mjesto upravnika lovišta "Koprivnica" kod Bugojna dolazio mi je u lov pasionirani lovac Stipo Bilan, tada predsjednik sreza Jajce. Tom prilikom mnogo smo pričali o Hrblijinama i malom tetrijebu ruževcu. On me tada zamolio da naredne godine odem sa nekim njegovim lovcem za vrijeme pjevanja malog tetrijeba, zadržim se par dana i osmotrim da li ima ikakvih znakova postojanja ove divljači. Obećao sam da ću to rado učiniti. Iduće godine, početkom maja, krenuli smo lovac zvani Aco i ja automobilom do Glamoča, a odatle pješice do lugarnice "Dvorac". Tu smo našli jednog lugara i njegovu ženu, koji je bio revirni čuvar na tim prostorima. Tu smo se i smjestili.

Lugar nam je rekao da nigdje nije primijetio malog tetrijeba, a iz razgovora smo saznali da on mnogo ni ne zna o lovu i da se tu uhljebio samo kao lugar i čuvar šuma, a da ga ostalo i ne zanima mnogo. Mi nismo imali sreće jer se baš tih dana vrijeme promijenilo, padala je kiša i puhao vjetar. Sljedećeg jutra, iako je i dalje padala sitna kiša, izašli smo na jedan teren obrastao borovom šumom na kojem je bio bujan borov podmladak. Pa, iako je kiša rominjala, našli smo i vidjeli velikog tetrijeba kako pjeva, a uz njega i dva tetrijeba kopilana koji su pjevali na zemlji, sličnog ponašanja i pjevanja malog tetrijeba ruževca. Znano je da tetrijeb kopilan nastaje kada se veliki tetrijeb gluhan pari sa malom kokom tetrijeba ruževca. Pošto je kiša i dalje padala i nije bilo izgleda za neko ljepše vrijeme, a pošto smo imali neki znak da još postoji mogućnost prisustva malog tetrijeba, vratili smo se natrag, a da nismo mogli sa sigurnošću utvrditi stvarno stanje. Da li je netko to dalje ispitivao, to mi nije poznato. Ako bi se danas htjelo nešto saznati o malom tetrijebu na tim prostorima, trebalo bi se ponovo temeljito ispitati.